

نقش زنان در آرامش خانواده

سیده فاطمه محمدی اصطلاح پستی^۱

چکیده

آرامش، هدیه ای الهی است که با شادی های ساختگی و زودگذر بوجود نمیاید وحتی با مال و مقام و زیبایی بدست نمیاید. تداوم آرامش عامل بقای زندگی مشترک است و زن سهم بیشتری در تأمین آرامش خانواده دارد. امروزه یکی از آسیب های جدی فراروی جامعه؛ ناپایداری و تزلزل در خانواده ها و فقدان آرامش و روابط مستحکم است که در صورت غفلت، ضربه های جبران ناپذیری بر خانواده و در نتیجه بر جامعه وارد خواهد کرد. روش گردآوری در این تحقیق به صورت کتابخانه ای میباشد که ابتدا مطالعاتی در آیات و روایات صورت گرفته و سپس با رجوع به کتب و مقالات مختلف مطالبی بدست آمده است. روش داده پردازی در متن به صورت توصیفی و از نوع تحلیلی میباشد. این تحقیق درصدد پاسخ به این پرسش است که ؛ نقش زنان در آرامش خانواده چیست؟ یافته ها حاکی از این است که در صورت برقرار نشدن آرامش در خانواده ها باید شاهد بزهکاری ها و ناهنجاری های زیادی در جامعه بود.

واژگان کلیدی: نقش، آرامش، خانواده، زنان.

^۱ - طلبه رودی ۹۵ مدرسه علمیه ریحانه الرسول (س) نکا. شماره همراه: ۰۹۳۵۳۶۵۳۵۶۷. استاد راهنما: خانم قاسمیان.

آرامش، هدیه ای الهی است که با شادی های ساختگی و زودگذر به وجود نمی آید و حتی با مال و مقام و زیبایی نیز به دست نمی آید، تداوم آرامش عامل بقای زندگی مشترک است و زن سهم بیشتری در تأمین آرامش خانواده دارد، و این بر محوریت زن در حفظ و دوام خانواده و صلاحیت وی برای مدیریت خانواده می باشد. امروزه، یکی از آسیب های جدی فراروی جامعه ناپایداری و تزلزل در خانواده و فقدان آرامش و روابط مستحکم است که در صورت غفلت، ضربه های جبران ناپذیری بر خانواده و در نتیجه جامعه وارد خواهد کرد. انسان به طور طبیعی در طول زندگی در اثر نگرانی ها، اضطراب ها و نتآرامی های دنیای مدرن، بیش از پیش به احساس امنیت و آرامش نیازمند بوده، هم چنان در پی یافتن راه های جدید برای رسیدن به آرامش است، که زنان در طول تاریخ، نقش موثری در ساختن تاریخ و جامعه داشته و دارند. تأثیرگذاری این قشر عظیم از جامعه در عصرهای مختلف اجتماعی از جمله آرامش در خانواده را هیچ عاقل و منصفی نمی تواند نادیده بگیرد. هدف اساسی نوشتار حاضر بر نقش زن در آرامش خانواده متمرکز است.

نقش زنان در آرامش خانواده از جنبه های مختلف قابل بررسی است، از جمله افرادی که در این مسئله به بحث پرداخته اند عبارت است از: ۱. مرتضی مطهری در کتاب با عنوان؛ نظام حقوق زن در اسلام. ۲. غلام سرور اخلاقی در مقاله پژوهشی با عنوان؛ نقش زن در خانواده از دیدگاه اسلام. ۳. طاهره ماهرزاده در مجله پژوهش نامه اسلامی زنان و خانواده با عنوان؛ نقش زنان در خانواده. که من نیز با نظریات آنان در این که، زنان می توانند در عرصه های مختلف نقش به سزایی داشته باشند موافق هستم. حال در این تحقیق می خواهیم به نقش زنان در آرامش خانواده بپردازیم.

ابتدا مقدمات آن را در زمینه ی مسائلی چون فلسفه آفرینش زن همچون؛ ضرورت وجود زن، ضرورت وجود خانواده، ضرورت وجود آرامش و امنیت روانی و نقش زن در آرامش خانواده همچون؛ نقش زن در جایگاه همسری و مادری و سرانجام در بیان عوامل نقش زن در آرامش خانواده را مورد بحث قرار میدهد.

۱) چارچوب مفهومی

۱-۱ نقش

نقش در لغت به معنی تصویر، رسم، ترسیم، شبیه صورت و شکل است.^۲

و در اصطلاح دانش جامعه شناسی، نقش عنوان یا برجستگی است که با آن جایگاه و الگوهای رفتاری شخص در بین جامعه تعیین می گردد.^۳

۲-۱ آرامش

آرامش در لغت به معنی حالتی نفسانی همراه با آسودگی و ثبات^۴ و نیز به معنای آرامش و سکون می باشد^۵ و در اصطلاح اسم مصدر از آرمیدن است، و در برابر اضطراب و دلهره به کار می رود و به حالت نفسانی و صفت روانی و قلبی خاص (آسودگی خاطر، ثبات و طمأنینه) گفته می شود.^۶

۳-۱ خانواده

خانواده در لغت به معنی خاندان، دودمان و خیل خانه می باشد.^۷ و در اصطلاح خانواده، نخستین واحد اجتماعی نشأت گرفته از ازدواج یک زن و یک مرد است که فرزندان پدید آمده از آن ها آن را تکمیل می کنند. خانواده، کانون حفظ سنت های اخلاقی و مرکز رشد عواطف و احساسات است. شکی نیست که خانواده ها از نظر فرهنگ و نوع تربیت، متفاوت است.^۸

^۲ علی اکبر، دهخدا، لغتنامه، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۷۷، ص ۹۸ با اندکی تلخیص

^۳ فرامرزی، رفیع پور، آناتومی جامعه یا سنه الله (مقدمه ای بر جامعه شناسی کاربردی)، تهران: انتشارات کاوه، ۱۳۷۷، ص ۳۸۹

^۴ علی اکبر، دهخدا، لغت نامه، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۷۷، ذیل واژگان

^۵ احمد، فراهیدی، العین، قم: اسوه، ج ۲، ۱۴۱۴ق، ص ۱۰۹۵

^۶ علی اکبر، دهخدا، لغت نامه، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۷۷، ذیل واژگان

^۷ همان، ذیل واژگان با اندکی تلخیص

^۸ حسین باقری، سیده رقیه سیدی جربندی، دانش خانواده و جمعیت در آموزه های دینی با رویکرد افزایش جمعیت، گرگان: نوروزی، ۱۳۹۳، ص ۸ با اندکی تلخیص

۲) فلسفه آفرینش زن

۱-۲ ضرورت وجود زن

آفرینش هر چیزی در خود رازها دارد و هر موجودی رتبه ای و مقامی و مسئولیتی داشته و انسان این موجودی که فرشتگان امر به سجده کردن آن شده اند و تکریم آن بر آنان واجب شده، همان روح دمیده شده از روح خدای سبحان بوده است.

زن موجودی ظریف، با احساس و عاطف قوی است که خدای متعال او را آفرید تا بخشی از بار رسالت تعلیم و تربیت جامعه را بر دوش گیرد و در مسیر کمال گام بردارد.

خداوند زن را که مظهر جمال الهی است آفرید و او را مایه آرامش و سکون همسر قرار داده، تا خانه و خانواده را در سایه عطف و رحمت خود بیاراید، چرا که رحمت و مودت، مایه بقای زندگی است. یکی از چیزهایی که مرد مسلمان را اصلاح می کند، این است که زنی داشته باشد که وقتی به او نگاه می کند، شاد گردد و هنگامی که از خانه خارج می شود، شوهر را در قلب و در اعماق وجود خود حفظ کند و هر گاه به او دستور می دهد، اطاعت کند. زن یکتا موجودی است که می تواند از دامن خود افرادی به جامعه که از برکتشان یک جامعه، بلکه جامعه ها به استقامت و ارزش های والای انسانی کشیده شوند «اسلام برای زن، از همان ابتدای تشکیل خانواده و حتی قبل از آن، مقام و جایگاه بلندمرتبه و احترام و حیثیت خاصی قائل شده است.

در دین اسلام، زن جایگاه بسیار والای دارد؛ هم در اجتماع و هم در خانواده. زن سازنده خانواده است و خانواده کوچکترین واحد اجتماعی جامعه می باشد؛ لذا می توان گفت که زن سازنده جامعه است و قادر است جامعه را به سمت سعادت و تعالی و یا به سمت انحراف و فساد سوق دهد.

اسلام وجود زن را برای مرد، مایه خیر و آرامش دل می داند. آسایش فضای خانواده، آرامش و سکونتی که در فضای

خانه است، به برکت زن می باشد»^۹

۲-۲ ضرورت وجود خانواده

خانواده در اسلام، دارای جایگاه والایی است. این نهاد کوچک ولی مقدس، پایگاه عروج و کمال انسانها و محیط تربیت و پرورش نهال فطرت و استعدادهای نسل آینده است. بنابراین، اگر خانواده ای در مسیر صحیح تربیت اسلامی و در چارچوب برنامه های ارائه شده از سوی بزرگان دین قرار گیرد، بستر رشد همه جانبه اخلاقی، عاطفی، روانی و اجتماعی و فکری انسان را فراهم می کند و علاوه بر این، می تواند سهم بزرگی در پیشرفت و ترقی جامعه اسلامی داشته باشد «اگر لازم باشد که انسان، برای رسیدن به کمال از یک نردبان چندپله ای صعود کند، به طور حتم اولین پله این نردبان، تشکیل خانواده است.

در محیط خانواده ای که براساس معیارهای اسلامی تشکیل شده باشد، آرامش و آسایش جسم و جان انسان تامین می گردد و در صفا و صمیمیت و هم فکری و همدردی و هماهنگی آن، زنگاری های پریشانی و خستگی عصبی و جسمی زدوده می شود و دو انسان می توانند با تعامل و تعاضد و یکی شدن، نیرومندتر و مستحکم تر شوند»^{۱۰}

زن و مرد، طالب این هستند که با مشاهده ی ثمره ی وجود خویش، خود را بر مسند پرافتخار مادری و پدری بنگرد و مسئولیت تربیت انسانهایی صالح و ارزشمند را بر عهده گیرند و از این رهگذر، به خود خویشتن، امتداد بخشند «به اعتقاد روان شناسان، آرامش و اطمینانی که برای همسران و حتی اعضای دیگر خانواده در محیط خانواده ی بهنجار ایجاد می شود، در هیچ جایی حاصل نمی شود و محیط آن، امن ترین و رضایت بخش پذیرترین بستر برای ارضای نیازهای روانی، به ویژه تامین آرامش روانی است. محبت، غم خواری و پذیرش یکدیگر که از مهم ترین مولفه ها و ضروریات زندگی اجتماعی است، به بهترین وجهی در خانواده تامین می شود.

مهم ترین ویژگی خانواده آن است که خانواده یک سیستم عاطفی است که در آن «با استقرار روابط عاطفی و عشقی و محبت - پس از پاسخ مثبت و کافی به نیازهای فیزیولوژیک طبیعی و غریزی - سطوح عالی تری از نیازهای روانی -

^۹ احمد، بهشتی، خانواده در قرآن، ج ۱۰، قم ک مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۸۷، ص ۴۹
^{۱۰} همان، ص ۶۷، ۶۶ با اندکی تلخیص

آورد و همچنین با نگاه دقیق به آیه ۲۱ سوره روم در می یابیم که در روان شناسی قرآن، امر زناشویی و انس همسری گویای آن است که زنان می توانند آرامش و امنیت روانی به شوهران خود هدیه کنند»^{۱۳}

۲-۳ نقش زن در جایگاه مادری

یکی از مهم ترین، سازنده ترین و ارزشمندترین نقش هایی که زن می تواند ایفا می کند، نقش مادری است. در آموزه های دینی، مادری یک ارزش به شمار می آید که به دلیل ویژگی های زیستی و روانی، بر عهده ی زنان نهاده شده است. نقش مادری تنها در وضع حمل و شیر دادن خلاصه نمی شود، بلکه یک سلسله مسئولیت های پرورشی و تربیتی برعهده ی مادر گذاشته شده است که ثمره ی آن در هدایت کل جامعه ی بشری خود را نمایان می کند «همان گونه که لقمه و غذا و شیر مادر در تربیت فرزند تأثیر مستقیم دارد، اندیشه و تربیت و رفتار مادر نیز در روح فرزند تأثیرات غیر قابل انکاری دارد که مسئولیت زنان را در این بعد بسیار والا و بزرگ می نماید. به این سبب، برای زحمات مادر، پاداش های عظیمی همانند ثواب جهاد و شهادت قرار داده شده است»^{۱۴} در حقیقت، مادر است که فرهنگ، معرفت، تمدن و ویژگی های اخلاقی یک قوم و جامعه را با جسم، روح و اخلاق و رفتار خود، دانسته و ندانسته به فرزند منتقل می کند. مادر را می توان منشأ آسایش و مهر و عالی ترین منبع سعادت خانوادگی دانست. کامروایی در خانه و احساس امنیت و آرامش در آن و نیز احساس قدرت و استقلال کودکان در خانواده بستگی به وجود مادر دارد. مادر مظهر عاطفه، مهر و چهره دوست داشتنی خانه است. اوست که با رأفت و مهر خود محیط خانه را دلچسب و اهل منزل را مسرور می سازد. اوست که می تواند خانه را به مدینه فاضله تبدیل کند و به پرورش و سازندگی شخصیت ها بپردازد، شادی ها از سوی او و لبخندها با مشاهده چهره او شروع میشود. مادر باعث تحول در جسم و روان کودک است. بخش اعظم تأثیرپذیری ها از سوی مادر است، بیشترین خلق و خوی ها و رفتاری های کودکان حتی در سنین جوانی و بعد از آن منشأ گرفته از مادر است. مادر با رفتار الگویی خود، انسان

^{۱۳} مریم رجیبی، طاهره شهبازی، مدیریت خانواده (مدیریت و برنامه ریزی امور خانواده)، چ ۴، تهران: کتابخانه فرهنگ، ۱۳۸۷، ص ۹۱ با اندکی تلخیص و اضافات

^{۱۴} حسین، مظاهری، سیمای زن در اسلام، اصفهان: مؤسسه فرهنگی مطالعاتی الزهرا، ۱۳۹۱، ص ۱۹

را می پروراند.

مادر کودکی می سازد، با شخصیت و بزرگ منش یا سرافکنده و زبون یا باعفت، یا آلوده و ناپسند، و در همه حال در ساخت شخصیت کودک سهم فوق العاده ای دارد.

۳-۳ عوامل نقش زن در آرامش خانواده

یکی از عوامل نقش زن در آرامش خانواده برقراری روابط نیکو با ارحام و اعضای فامیل است «قرآن کریم به برقراری روابط حسنه با خویشاوندان سفارش زیادی فرموده و قطع رابطه با خویشان و نزدیکان را نهی کرده و آن را مایه ی سرافکنندگی و بدبختی و سیه روزی دانسته است.

دومین عامل در آرامش خانواده آگاه بودن زن به وظایف خود در حفظ مال و راز و ناموس (چه در حضور و چه در غیاب وی) و به آن عمل کند، در نتیجه اعتماد شوهر را به وفاداری و امانت داری خود بیشتر کرده، فضای خانواده را سرشار از اطمینان و آرامش خواهد کرد.

سومین عامل، احترام زن به شوهر نقش موثری در افزایش روحیه و اقتدار و تأمین آرامش شوهر دارد و در نتیجه، آرامش کل خانواده دارد»^{۱۵}

^{۱۵} احمد قماشچی، مجید معارف، عوامل آرامش خانواده در سبک زندگی امام علی (ع) و حضرت فاطمه (س)، مطالعات راهبردی زنان، چ ۷۴، بی جا، ۱۳۹۵، ص ۳.

نتیجه

آرامش، هدیه ای الهی است که با شادی های ساختگی و زودگذر به وجود نمی آید و حتی با مال و مقام و زیبایی نیز به دست نمی آید، تداوم آرامش عامل بقای زندگی مشترک است و زن سهم بیشتری در تأمین آرامش خانواده دارد، و این بر محوریت زن در حفظ و دوام خانواده و صلاحیت وی برای مدیریت خانواده می باشد. از این رو، این امر، گذشت و فداکاری بیشتر زن را می طلبد.

نتایج یافت شده حاکی از آن است که، زن به وسیله قدرتی که خداوند در وجودش قرار داده، می تواند از طریق نفوذ در قلب اعضای خانواده و محبت به آنها، به زندگی آرامش دهد. زن می تواند بهترین مونس و غمخوار اعضای خانواده باشد، تا خانواده در کنار او آرام گیرند و اندوه و ناگواری زندگی را از یاد ببرند. همچنین، زن با ایجاد محیطی شاد، عاطفی و رضایت بخش با استفاده از روش های اخلاقی و انسانی در راستای تأمین نیازهای جسمی، روحی و روانی اعضای خانواده و کسب اطمینان از رضایت خداوند، از برجسته ترین عوامل برقراری آرامش در خانواده باشد.

۱. قرآن

۲. باقری، سیدی جربندی، حسین، سیده رقیه (۱۳۹۳)، دانش خانواده و جمعیت در آموزه های دینی با رویکرد افزایش جمعیت، گرگان: انتشارات نوروزی

۳. بهشتی، احمد (۱۳۸۷)، خانواده در قرآن، چ ۱۰، قم: قم: مؤسسه بوستان کتاب

۴. دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۷)، لغت نامه، تهران: دانشگاه تهران

۵. رجبی، شهبازی، مریم، طاهره (۱۳۸۷)، مدیریت خانواده (مدیریت و برنامه ریزی امور خانواده)، چ ۴، تهران: کتابخانه فرهنگ

۶. رفیع پور، فرامرز (۱۳۷۷)، آنا تومی جامعه یا سنه الله (مقدمه ای بر جامعه شناسی کاربردی)، تهران: انتشارات کاوه

۷. فراهیدی، احمد (۱۴۱۴ق)، العین، ج ۲، قم: انتشارات اسوه

۸. مظاهری، حسین (۱۳۹۱)، سیمای زن در اسلام، اصفهان: مؤسسه فرهنگی مطالعاتی الزهرا

۹. محمدی ری شهری، محمد (۱۳۸۹)، تحکیم خانواده از نگاه قرآن و حدیث، مترجم: حمیدرضا شیخی، قم: دارالحدیث

۱۰. نوایی نژاد، شکوه (۱۳۹۱)، آسیب ها و الگوهای مطلوب خانواده، تهران: پیام عدالت مقالات:

۱. قماشچی، معارف، احمد، مجید، عوامل آرامش خانواده در سبک زندگی امام علی (ع) و حضرت زهرا (س)،

مطالعات راهبردی زنان، شماره ۷۴، ۱۳۹۵

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.